

Fra: Arnesen Ellen Cathrine
Sendt: 9. januar 2007 12:28
Til: DOKIT
Emne: VS: Høring; endringer i opplæringsloven og friskoleloven

Vedlegg: _K2C.doc

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Gudveig Salte [mailto:Gudveig.Salte@rogfk.no]
Sendt: 9. januar 2007 12:19
Til: Arnesen Ellen Cathrine
Emne: Høring; endringer i opplæringsloven og friskoleloven

Hallo og godt nytt år!

Viser til vår samtale i desember i anledning pågående høring. Vedlagt følger fylkesrådmannen saksutredning i anledning saken. Saksforelegget i undertegnet stand følger i ordinær postgang. Saksprotokollen og fylkeskommunens formelle uttalelse ettersendes så fort den foreligger etter fylkesutvalgets møteavvikling 23. januar.

Sakskartet vil også kunne hentes på vår hjemmeside, politiske sager på angjeldende møtedato. Her blir også protokoller lagt ut så fort de blir ferdigstilt.

Mvh

Gudveig Salte

*****

Mvh
Gudveig Salte
Spesialkonsulent
Tlf. 51 51 66 71
Mobil : 915 71 600
Faks: 51 51 67 98

Saksutredning:

HØRING; LOVFESTING AV SKOLEEIERES ANSVAR FOR AT ELEVENE FÅR NØDVENDIGE TRYKTE OG DIGITALE LÆREMIDLER

Trykte vedlegg: Ingen

Utrykte vedlegg: 1) Høringsnotat av 17. november 2007

[... Sett inn saksutredningen under denne linja ↓](#)

1. Saken gjelder:

Fra og med høsten 2007 og i løpet av en treårsperiode fram til og med høsten 2009 skal videregående opplæring i skole og bedrift gjøres gratis for elever, lærlinger og lærekandidater. Det blir foreslått innført en todelt ordning der fylkeskommunen får ansvar for at elever/lærlinger og lærekandidater får nødvendige trykte og digitale læremiddel. I tillegg gis et ikke-behovsprøvd stipend gjennom Lånekassen til elever. Dette skal være med å dekke utgifter elevene har til andre læremiddel og nødvendig individuelt utstyr.

Rogaland fylkeskommune mottok 22. november i 2006 høringsnotat med forslag til endringer i opplæringslov og friskolelov. Forslaget innebærer lovfesting av skoleeiers ansvar for at elevene i videregående opplæring får *nødvendige trykte og digitale læremidler*.

Lovforslaget må sees i sammenheng med bevilgningen på kr 287,4 mill til fylkeskommunene som skal dekke utgiftene til elever som høsten 2007 skal begynne i Vg 2. Tilsvarende bevilgning gjennomføres for elever i Vg 3 høsten 2008 og for elever som starter opp i Vg 1 høsten 2009.

Høringsnotatet omtaler ikke ordningen som skal være etter 2009. Fylkesrådmannen legger til grunn at et beløp i tilsvarende størrelsesorden som for innføringsperioden vil inngå i rammetilskuddet til fylkeskommunen fra og med dette året og slik sett sørge for en kontinuerlig fornying av læremiddelbeholdningen.

Der er 40 høringsinstanser i saken hvorav fylkeskommunene utgjør en. Uttalefrist er satt til onsdag 17. januar 2007. På grunn av sakens fremdrift underrettes høringsorganene om at det ikke vil bli gitt utsatt frist for å avgi eventuelle merknader til høringsgrunnlaget.

Fylkesrådmannen har likevel kontaktet departementet og varslet om at uttalelse fra Rogaland først kan foreligge etter møte i fylkesutvalget den 23. januar 2007. Dette er blitt akseptert.

2. Problemstilling:

Departementet er av den formening at skoleeiers ansvar for læremidler, på lik linje med andre plikter, bør forankres med lovregulering i opplæringslov og friskolelov. Å kunne bruke digitale verktøy er en av de fem grunnleggende ferdighetene i samtlige læreplaner som alle elever skal tilegne seg gjennom hele opplæringsløpet. Høringsnotatet legger derfor til grunn at utgifter til pc-er, uavhengig av om disse er stasjonære eller bærbare, i sin helhet skal

dekkes av skoleeier. I følge endringsforslaget vil det ikke lenger være rom for å kunne kreve delfinansiering fra elevenes side.

Endringsforslaget slik det nå foreligger pålegger fylkeskommunen ansvar for at elevene får nødvendige trykte og digitale læremidler. Dette innbefatter også kopiert materiell. Det ikke-behovsprøvde stipendet gjennom Lånekassen skal likevel bidra til å kunne dekke utgifter elevene har til andre læremiddel og nødvendig individuelt utstyr. Dette omfatter bl.a. kladdebøker, lommekalkulator, bekledning i yrkesfag og lignende.

Tilsvarende forpliktelse på skoleeiers hånd gjøres også gjeldende for læremidler til elever/lærlinger som har en større del av opplæringen i bedrift enn det som følger av læreplanen.

3. Saksopplysninger:

3.1. Gjeldende rett

Departementet har innledningsvis i høringsnotatet gjort rede for gjeldende rett. Her understrekes at hovedregelen er at videregående opplæring i skole og bedrift er gratis, men at det er gjort unntak for læremidler og utstyr til annet bruk som opplæringen til vanlig gjør det nødvendig å ha. Det er denne bestemmelsen, i høringsbrevet omtalt som unntaksbestemmelsen, som til nå har gjort det legalt å kreve at elevene selv dekker utgiftene til lærebøker, kladdebøker, lommekalkulator og kopiert undervisningsmateriell.

Hvorvidt elevene med utgangspunkt i denne bestemmelsen kunne pålegges å skaffe seg bærbar pc, ble i sin tid vurdert av departementet. Konklusjonen var at dersom det undervisningsopplegget skolen benyttet var av en slik karakter at bærbar pc var ”nødvendig utstyr”, kunne eleven pålegges å kjøpe sin egen pc. Dette likevel under den forutsetning at elevens samlede utgifter til skolemateriell og utstyr ikke måtte bli større enn de ellers ville ha vært.

3.2 Endringsforslaget

Opplæringslovens § 3-1 siste ledd foreslås endret til:

”Opplæringa i offentlig vidaregåande skole eller i lærebedrift er gratis. Fylkeskommunen har ansvaret for å halde elevane med nødvendige trykte og digitale læremidlar samt digitalt utstyr. Elevane kan ikke påleggjast å dekkja nokon del av ugiftene til dette. Fylkeskommunen kan påleggje elevane, lærlingane og lære kandidatane å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. De partementet kan gi nærmare forskrifter.”

Tilsvarende foreslås følgende endring gjort gjeldende i opplæringslovens § 4A-3 fjerde ledd:
”Opplæringa i offentlig vidaregåande skole eller i lærebedrift er gratis. Fylkeskommunen har ansvaret for å halde vaksne som får vidaregåande opplæring med nødvendige trykte og digitale læremidlar samt digitalt utstyr. Vaksne som får vidaregåande opplæring kan ikke påleggjast å dekkja nokon del av ugiftene til dette. Fylkeskommunen kan påleggje vaskne som får vidaregåande opplæring å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. Departmentet kan gi nærmare forskrifter.”

Høringsnotatet legger til grunn at tilsvarende føringer også lovfestes i friskoleloven.

Forslaget til ny lovtekst innebærer at unntaksbestemmelsen avgrenses mot ”nødvendige trykte og digitale læremidler, samt digitalt utstyr”. Fylkeskommunen kan fortsatt pålegge

eleven å holde seg med annet individuelt utstyr som opplæringen til vanlig gjør det nødvendig å ha.

Forslaget innebærer at fylkeskommunen ikke kan pålegge eleven å ha sin egen pc på skolen. Skoleeier kan selvsagt gi elevene hver sin pc og da forlange at de har den med, eventuelt låne ut pc til elevene, men altså ikke forlange at de skal kjøpe, eventuelt delfinansiere digitalt utstyr som er nødvendig for den opplæringen som blir gitt.

Andre nødvendigheter kan eleven pålegges å kjøpe inn til seg selv. Departementet forutsetter at det bare er deler av disse utgiftene som dekkes av det ikke-behovsprøvede stipendet. I høringsbrevet heter det at stipendet skal bidra til å dekke utgiftene til andre læremidler og nødvendig individuelt utstyr.

I høringsnotatet er de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget vurdert. Departementet anser det beløpet som er avsatt i statsbudsjettet for 2007 som tilstrekkelig for å dekke fylkeskommunenens utgifter til læremidler og administrasjon av så vel denne ordningen som ordningen med stipend gjennom Lånekassen.

3.3. Begrunnelser

3.3.1 Læreplanenes kompetansemål

I høringsbrevet tar departementet opp noen av de utfordringene Kunnskapsløftet innebærer og som har gjort at mange fylker ser på en bærbar pc som et nødvendig individuelt utstyr. At alle læreplaner inneholder kompetansemål hvor elevene skal bruke digitale læremidler, anser ikke departementet for å være grunn god nok til å pålegge elevene å ha bærbar pc. Skolen må disponere en viss mengde digitalt utstyr, men etter departementets oppfatning er ikke bærbar pc en nødvendig forutsetning for å nå kompetansemålene.

3.3.2 Digitale – trykte læremidler - kostnader

Departementet legger til grunn at det er en sammenheng, krone mot krone, for fylkenes merutgifter til bærbare pc`er og digitale læremidler og fylkenes mindreutgifter til andre læremidler og stasjonære pc`er. Det fylkeskommunene måtte ville investere i bærbart utstyr og digitale læremidler, vil gå opp i opp med det fylkeskommunene sparer på mindre innkjøp av andre læremidler og færre stasjonære pc`er.

4. Fylkesrådmannens vurderinger

4.1 Kompetansemålene

Fylkesrådmannen deler ikke departementets oppfatning av hva som er nødvendig for å kunne nå kompetansemålene i Kunnskapsløftet. Spørsmålet er selvsagt ikke om det digitale utstyret er stasjonært eller bærbart, men om det er tilgjengelig og av en kvalitet som gjør det mulig å møte de forventninger som ambisiøse læreplanmål formidler til elever, foresatte, lærere og skoleeiere. Når departementet ser det som tilstrekkelig at elevene benytter stasjonære maskiner eller låner digitalt utstyr på skolen, bidrar departementets tolkning av læreplanenes kompetansemål til å degradere Kunnskapsløftet og igjen sette norsk skole i en situasjon som fort omtales som ”stor i ord - liten på jord”. Elever og lærere som vil arbeide seriøst mot målene i læreplanen må ha et bærbart digitalt verktøy som er deres eget og tilgjengelig alltid, også når eleven gjør sitt hjemmearbeid, er på en annen opplæringsarena eller arbeider i selvstendig tid på skolen.

4.2 Kostnader

Departementets resonnement betyr at hvis Rogaland fylkeskommune vil bruke de 26 millionene fylket har fått til å gi elevene nødvendig individuelt digitalt utstyr og få kjøpt/utviklet nødvendig digital programvare, vil dette gå opp i opp med det vi ellers ville brukt på nye stasjonære pc`er og nye bøker til elevene.

Hvis skolen eier pc`ene og disse leveres tilbake etter bruk kan vi tenke oss at slike bærbare pc`er har en levetid på 3 år. Dersom vi anslår innkjøpspris til kr. 6000, vil maskinparken måtte fornyes med maskiner tilsvarende et elevkull hvert år framover. For en skole med 900 elever betyr det et årlig innkjøp av 300 bærbare pc`er. Varer hver maskin i 6 år, må samme skole kjøpe inn 150 maskiner per år. Uansett vil dette være en kostnad av en størrelse som det beløpet som staten synes å ville benytte på ”gratis læremidler” ikke er i nærheten av. For Rogaland fylkeskommune med ca 6000 elever per årstrinn vil den årlige utgiftene for å skifte ut 1/3 av maskinparken være på 36 mill, dersom utskiftingstakten er hvert 6. år vil utgiften være på 18 mill per år. I tillegg kommer utgifter til service, vedlikehold og administrasjon av ordningen.

Etter fylkesrådmannens oppfatning vil de videregående skolene og fylkeskommunene tape på alle fronter hvis de i det hele tatt forsøker å finansiere pc til elever og digitale læremidler med de midlene som er stilt til disposisjon til digitale eller trykte læremidler for Vg 2, 2007/2008. Det kan bety ”billige” maskiner som elevene ikke er fornøyd med og som ikke holder mål i forhold til læreplanenes krav. Det må bety et svært begrenset utvalg av digitale læremidler som verken lærere eller elever er fornøyd med og det vil i praksis si at skolen ikke har råd til å kjøpe inn en stamme av bøker som det ville være naturlig å supplere de digitale læremidlene med.

I en slik situasjon vil fylkeskommunene bli tvunget til å omdisponere midler fra andre budsjett for å få kunne gi skolen de nødvendige ressursene til å gjennomføre opplæringen. Slik sett blir også fylkeskommunen en taper.

4.3 Den digitale skole – Nasjonal digital læringsarena

Etter fylkesrådmannens oppfatning setter det foreliggende lovendringsforslaget hele prosjektet ”den digitale skolen” i fare. I statsbudsjettet har departementet gitt fylkeskommunen ansvaret for å stille til disposisjon for elevene gratis læremidler innenfor en økonomisk ramme på 287,4 mill. Det er umulig innenfor denne rammen også å finansiere pc`er til elevene, og da er behovet for digitale læremidler ikke lenger til stede.

Departementet har bare delvis imøtekommet fylkenes søknad om å få etablert ”nasjonal digital læringsarena”. Det er dette prosjektet som ville gjort det mulig å få på plass digitale læringsressurser til høsten 2007 og som i kombinasjon med en ordning for elevers innkjøp av pc`er, ville gjort det mulig å få til et digitalt løft i norsk skole.

5. Konklusjon

Fylkesrådmannen kan ikke se at departementets vurdering av sakens økonomiske og administrative konsekvenser gir et fullstendig bilde av situasjonen. Innføring av digital kompetanse som en grunnleggende ferdighet i norsk videregående opplæring har vidtrekkende konsekvenser for fylkeskommunene. Det er betydelige utgifter til tekniske forberedelser i alle bygninger, det kreves mer teknisk kompetanse både på skolene og i

sentraladministrasjonens it-avdelinger. Dette kommer ikke fram i høringsbrevet som kun fokuserer på elevenes rett til gratis læremidler. Et bredere perspektiv og en mer helhetlig tilnærming til den digitale utfordringen ville etter fylkesrådmannes oppfatning styrket saken betydelig og satt spørsmålet om bærbart utstyr til elevene inn i sin rette sammenheng.

Fylkesrådmannen vil be departementet vurdere på nytt finansiering av elevenes pc`er som en del av det utstyret som omtales som ” andre læremiddel og nødvendig individuelt utstyr” og som forutsettes delvis dekket av stipendordningen.

Etter fylkesrådmannens oppfatning vil det ikke være nødvendig å fullfinansiere en slik pc gjennom stipendet. De aller fleste vil akseptere at maskinen også kan nyttes til andre formål og således kunne bidra med en egenandel på f.eks kr. 1000. I den stipendordningen som er etablert, har departementet omtalt lommekalkulator som nødvendig individuelt utstyr som stipendet skal dekke. Funksjonene til en moderne lommekalkulator kan ivaretas av en pc, og en kostnad på ca kr. 1000 av stipendet kan ved en slik løsning gå inn i pc-prisen.

... [Sett inn saksutredningen over denne linja](#) ↑

Forslag til vedtak/uttalelse:

::: [Sett inn innstillingen under denne linja](#) ↓

Rogaland fylkeskommune viser til de merknader som fremkommer av selve saksforelegget.

Etter Rogaland fylkeskommunes oppfatning må alle elever sikres en bærbar pc og de må eie denne selv. Dette er av stor betydning både for eleven og skolen. Hvis eleven selv eier maskinen, er det grunn til å tro at den vil bli tatt godt vare på. Eleven vil kunne ta maskinen med seg hjem samt benytte den til andre formål enn de som gjelder på skolen. Skolene og skoleeier slipper å etablere et omfattende administrativt apparat for å kjøpe inn, leie ut, reparere og vedlikeholde en stor maskinpark.

Etter Rogaland fylkeskommunes oppfatning bør eleven også få anledning til å kjøpe maskin til en høyere pris og med flere muligheter enn det som forlanges av skolen. Skal dette la seg gjøre, må eleven få et beløp til disposisjon som dekker utgiftene til den maskinen som eleven trenger på skolen, men selv ha valgmulighet til å kjøpe en dyrere maskin ved å legge til midler.

Rogaland fylkeskommune kan ikke støtte det foreliggende forslaget om endringer i opplæringsloven og i friskoleloven. Fylkeskommunen ber departementet vurdere på nytt finansiering av elevenes pc`er som en del av det utstyret som omtales som ” andre læremiddel og nødvendig individuelt utstyr” og som forutsettes delvis dekket av stipendordningen. Etter vår oppfatning vil det ikke være nødvendig å fullfinansiere en slik pc gjennom stipendet. De aller fleste vil akseptere at maskinen også kan nyttes til andre formål og således kunne bidra med en egenandel på f.eks kr. 1000. I den stipendordningen som er etablert, har departementet omtalt lommekalkulator som nødvendig individuelt utstyr som stipendet skal dekke. Funksjonene til en moderne lommekalkulator kan ivaretas av en pc, og en kostnad på ca kr. 1000 av stipendet kan ved en slik løsning gå inn i pc-prisen.

::: [Sett inn innstillingen over denne linja](#) ↑

Liv Fredriksen

fylkesrådmann

Magne Nesvik
fylkesdirektør